

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

REVERENDI
CLARISSIMI AC EXCEL-
LENTISSIMI VIRI, Dn. DAVIDIS
CHYTRAEI, S. S. Theologiae Doctoris ac in
celeberrima Academia Rostochiensis pro-
fessoris primarij, &c.

DE VITA ET VITAE CURSU

REVERENDI AC DOCTIS-
simi viri, Dn. M. Zachariae Praetorij suae
Breitheri Mansfeldensis, Theologi quondam &
Poetae Laureati ac Ecclesiae Jslebiensis
ad S. Andream Ministri,

Anno Salutis, M. D. LXXV.

Mensis Decembris die XXII. placide in CHRISTO defuncti.

I V D I C I V M.

Nepotibus defuncti strenae loco inter caetera oblatum.

^à
Bartholomaeo Hornigk Ciue & Ty-
pographo Jslebiensi.

I S L E B I A E.

A N N O.

M. DC.

79.

75

A. LXXV.
ÆT. XL.

ZACHARIOANNI, SEBASTIA-
NO, IOACHIMO ET GEORGIO, M. SE-
BASTIANI, Ecclesie Höhnstadianæ in Comitatu Mansfel-
densi Pastoris, Filijs, M. ZACHARIAE, Theologi P. L. p.
m. Nepotibus, PRAETORIIS aliàs BREITHERIS, affi-
nibus suis carissimis, Bartholomæus Hornigk
Typographus, S.

Vm ultimæ pagellæ, propter errata quibus Carmina
Concioni Mencilianæ in funere avi vestri habita sub-
iecta scatebant, à me essent recudendæ, eiusdem vitæ
curriculum, à D. D. DAVIDE CHYTRÆO &c. in Chro-
nico suo admodum eleganter descriptum, & ab eo inter cetera
parenti vestro ante quinquennium per literas communicatum,
unâ cum consimilibus quibusdam ad calcem quasi annectere, ali-
quot exemplaria scorsim excudere, & pro nuper à vobis mihi
quoq; oblato LUTHERICANTIONUM libello, ad DEI gloriam &
Ecclesie utilitatem ab avo vestro feliciter interpretato, (id quod
etiam Diaboli organis pessimè illum depravandi, & perlonato
quodam Prætorio, contra septimum præceptum proprii emolu-
menti gratia vobis hæredibus abripiendi & denuo mendosè di-
vulgandi antam præbuisse videtur,) vobis vicissim strenuè loco
offerre & exhibere volui. Hoc igitur munusculum affines carissi-
mi boni consulite, & vestigijs tam avi quàm parētis vestri, (quem
idem D. D. Chytræus γενναίως καὶ εὖ γενναίως λέμμε in quadam
Epistola nominare dignatur) alacriter insistentes, pietatem &
artes DEO gratas diligenter discite, ut aliquando etiam in viros
tam pios quàm doctos ac bonos evadere, DEO ac omnibus bonis
placere & ita parentibus gaudio, ac solatio, familijs vero vestris
honestissimis tam BREITHERIS in Comitatu Mansfeldensi quàm
MICHAELIS MÜLBECCIIS, HERTZIS & NOPELIS
in Salinis Saxonis ornamēto esse possitis. Id quod faxit altissi-
mus Amen. Valete feliciter in DOMINO cum parentibus ve-
stris carissimis & sorore suavissima, quibus singulis, felix & fau-
stum huius novi anni auspiciū ex animo precor. Islebij, K L.
Iana. Anno ultimi seculi, M. DC.

h s

VITA

VITA Dn. M. ZACHARIE PRÆTORII, Theologi quondam & P. L. à CL. D. D. DAVIDE CHYTRAEO, Theologo & Polyistore excellentissimo, &c. descripta.

ZACHARIAS PRÆTORIUS Mansfeldensis, ingenio, doctrina & pietate excellens, vates Dno & Musis carus, ex Islebiensi Ecclesia in Austriam, à NICOLA O Comite Salmensi, vt Ecclesie Ortensis in ripa Danubij, Marcomannis vicina pastor, & vicinarum inspector aliquandiu esset, evocatus, ad linguarum eruditarum & Gallicæ ac Italicæ cognitionem, Slavonicam quoq; adiunxit, ut auditores aliquot suos, quib' ex Croatia ob Turcicam Tyrannidem profugis hospitium & agros Salmensis Comes in ea præfectura tribuerat, ipsorum lingua alloqui ac docere, & viuas audire ac reddere voces posset. Revocatus autem elapso triennio, perlustrata prius Ratisbonensi ac Tübingensi & alijs Ecclesijs Islebiam redijt, ubi Reverendi & Clarissimi Viri Hieronymi Mencilij in ministerio docendi collega, fideliter munere suo functus, adhuc iuuenis vix quadraginta annos natus, Phthisi decessit.

Chron.
1575 fol.
694. V.
35. 16,

Venam ingenij, scribendo carmine facilem ac felicem, tractandis sacris & ad gloriam Dei spectantib' materijs potissimum impendit, ac inter cœtera nobilissimum LUTHERI odarum seu Cationum Germanicarum libellum latinis versibus eleganter ac feliciter expressit.

EPIGRAMMA AVI VESTRI,
De suo Cognomine.

1575.
22 Dec.

CVr sit idem, quæris. PRÆTORIUS & BREITHERVS,
Prætozem facile lingua Latina capit.
Et sonus est propior, quam si Germanica ponam
Nomina, vel longè significata traham.
Teutonicum BREITHER, Romana est voce PARATOR,
Nempe parat DOMINI qui venientis iter.
Vel potius SPARSOR, seu DILATATOR: ubiqs
Amplificet laudes qui DEVS alme tuas.

IN

IN EFFIGIEM EIVSDEM.

ZACHARIAS cretus PRAETORIVM
 RVM stemmate, tali,
 Dum vixit, facie cōspiciendus erat.
 Linguarum Hebraea, Graea, Auloniaq;
 peritus,
 Gallica & Italica, Slavonicaq; fuit.
 Daphnaa cinctus suadente Melanthe
 fronde
 Sustinuit vates inter habere locum.
 Austria, Tiberia Augusta est mirata docens
 Et studij mater clara Tubinga pij, (tē.
 Islebia est etiā, quae vidit prima Lutherū,
 Gausa officij sedulitate sui. (quentur,
 Posthuma fama imortali monimēta, lo-
 Perdiderit quantū nostra Sarepta decus.
 Georgius Regebrandus
 Archidiaconus Isl. b. f.

Zu hier ist künstlich abgemahlt /
 Des Herrn Magister Breithen gestalt /
 (Melanthon in Pretorium gient /
 Als er zum Poeten ward getrent.)
 Die Sprachen waren ihm gemein /
 Hebraisch / Griechisch vnd Latein /
 Französisch / Bessch / Slavonisch gut /
 In seinen Schriffen man finden thut.
 Gottes wort er rein gelehrt vnd bekant /
 In Doctor Luthers Vaterlandt.
 In Regenspurg vnd in Osterreich /
 In Tübingen vnd Esting desgleich.
 Als er nun het sein lauff vollend /
 Beschert ihm Gott ein seligs end
 In Eisteln. In sein sehr istten sein /
 Wird er hiewol vnsterblich sein /
 Nunmehr rhuert er selig in Gott /
 Der velt die seinn aus aller noth / Amen:

SYMBOLVM PARENTIS VE-
STRI: DEO DVCE, COMITE CRV-
CE, ad avitum; CRVX VICTORIA & in-
 signia BREITHERORVM gentilitia, crucem
 (ut vocant) Andree, accommoda-
 tum, à Balthasaro Runavio,
 T. Borulso.

Quaeunq; agenda suscipis,
 Hec cuncta DVCE DEO inchoas:
VICTOR COMITE manes CRVCE,
 Patienter illam si feres.

MODESTA COMMENDATIO
 & defensio, tam aui, quam parentis vestri carissimi, à M. NI-
 COLAO TREVTERO Collega Scholae Isleb. ad S. Andr.
 conscripta, ANNO
 M. D. XCIV.
 h 3 Pure

PVra sui quisquis sequitur vestigia Patris,
Nec solet ingenuæ linqvere matris iter:
Hunc non immeritò dulces comitantur honores,
Hunc & suavisono carmine Musa canit.
ZACHARIAS vir erat **PRAETORIVS**, omne per ævum
Qui sibi non falso iunxit amore **DEVM**:
Quiq; propagavit cœlestis semina verbi,
Invigilans scriptis magne **LVTHERE** tuis.
Is genuit natum, **IOVA** donante, **SEBASTVM**,
Maxima qui cordis curaq; spesq; fuit.
Scilicet ut cupido mox disceret ore fateri
Æternum, quo nil maius in orbe, **DEVM**.
Eventus voto respondit euntibus annis,
Nec pondus fasz non habuere preces.
Filius hic etenim summum citò nosse parentem
Cœpit, amans patriæ culta **Lycea** scholæ.
Ac ubi **Pieria** fundamina iecerat artis,
Quæ tradit facili doctus **Apollo** via:
Albiacę sese confert in castra **Minervæ**,
Et sua **Pegaseo** labra liquore rigat:
Inde **Magisterij** donec diadema reportat,
Splendorem generi conciliatq; suo.
Talia doctrinæ sunt præmia, talia virtus
Præmia pro studio proq; labore capit.
Huic igitur, patriæ cum salvus ad arva rediret,
Islebia certum munus in vrbe datur:
Nimirum, teneras ut dextro **Numine** mentes
Ducat ad **Aonias** **Bellerophontis** aquas.
Publica non autem modò gessit munia ludi,
Commisum formans erudiendo gregem:
Sed quoq; collegit cari monumenta parentis,
Singula concinno disposuitq; modo:
Vt nunc extet opus, quo sancta **Ecclesia** gaudet,
Et quo tuta manet posthuma fama patris.
Efficitis equidem divini dogmatis osor
Ausus erat nugis dedecorare virum:

Hæret

Hæreticæ membrum fuerit quod & ipse cohortis,
Et Satane cœca mente probarit opus:
At libri tollunt vanę mendacia turbę,
Vulgavit notis quos pia cura typis.
Ex illis etenim poterit cognoscere lector,
ZACHARIAM monstri nil aluisse patrem.
Ac veluti genitor sacris incumbere rebus
Nobile vivendi censuit esse genus:
Gnatus in hoc ipso sic ordine vivere mavult,
Quam tumida mundi conditione frui:
Cum restent illi tot pulcra volumina patris,
Quę fontes verę religionis habent.
Profectusq; sui specimen quia sæpè docendo
Edidit, Islebia sicut in vrbe patet:
Nunc Comes **HENRICVS**, generosus & inclytus **Heros**
HÖHNSTADIVM verbo pascere iussit eum.
Ah quid iners livor, quid iniqua **Calumnia** tentas?
Quid petis infantes ungue rigente viros?
Nonne pio damnum voluisti inferre **SEBASTO**
Hoc ut ad officium clauderet aula viam?
Sed fortuna tibi renuit, viresq; negavit,
Et felix ausis defuit aura tuis.
Nil etenim nocuit mordax tua lingua **SEBASTO**.
Nilq; tuo potuit roboris esse dolo.
En ovat erecto **PRÆTORIVS** ore sacerdos:
Mœsta tibi turpis deiecit ora pudor.
Nunc igitur læti læto gratamur amico,
Quem nunc in sacra collocat eade **DEVS**:
Ut doceat, quę sit verissima ianua cęli,
In **Christum** sola quę stat aperta fide.
Auspiciam tibi sit faustum, **Reuerende Magister**,
Et diuturna tibi stamina **Parca** trahat.
I comitante **DEO**, felicibus incipe fatis,
Incipe, nec **Superũm** destituaris ope.
In sancto resonans tua sit vex **buccina** templo,
Ceu sacer ætherea voce **propheta** monet.

I. M. D.
Audiant
hoc liuor,
dentemq;
in dente
fatiget,
Corpus
ut in par-
tes rumpe-
re mille
velit.
Trabs pri-
us ex ocu-
lis, & post
festuca tra-
hatur &c.
I. Stigel.
Angor abi-
mens læta
redi: **DE-**
V S O,
M N I A
C E R-
N I T;
Hic il-
lum qui
me iam
premit in
veniss.

Vibra

Vibra terribilis flammantia fulmina legis,
Si populus vitijs criminibusq; scaret.
At culpe veniam si territa pectora querunt,
Et de peccatis flagitijsq; dolent:
Israëliticis sanam de fontibus undam
Hauri, imbecilles qua recreentur oves.
Nec modò vera tuo sententia profluat ore,
Ia sanctis clara luce relecta libris:
Sed quoq; reicias tacitam celantia fraudem
Dogmata, ne possit fucus obesse tibi.
Nam Stygius Dæmon tibi plurima retia tendet,
Insidiasq; tibi callidus erro struet.
Propterea vigilans spirabile Numen adores,
Vnde Ministerio visq; vigorq; venit:
Vt te cum reliquis in recto tramite ducat,
Quos simili positos in statione tenet:
Ne tua corrumpat præcordia flebilis error,
Nec sit doctrine dissona vita tuæ:
Sed nebulas Satane cælesti lumine pellas,
Semper & immotè ius pietatis ames.
Vt summi tandem tibi gloria detur Olympi,
Instar & augusti sideris esse queas.
Hæc in amicitiæ signum tibi mitto, SEBASTE,
Carmina, sincero corde legenda, Vale.

QVO ANNO, MENSE AC DIE M. SEBA-
STIANVS PRÆTORIVS minister Ecclesię
factus sit, sequens distichon
ostendit:

Viginti Vt binosq; Ve Dies September habebat,
Enno VVs es pastor spiritus Vallis oVis.

W 1996

8

ULB Halle 3
 002 063 808

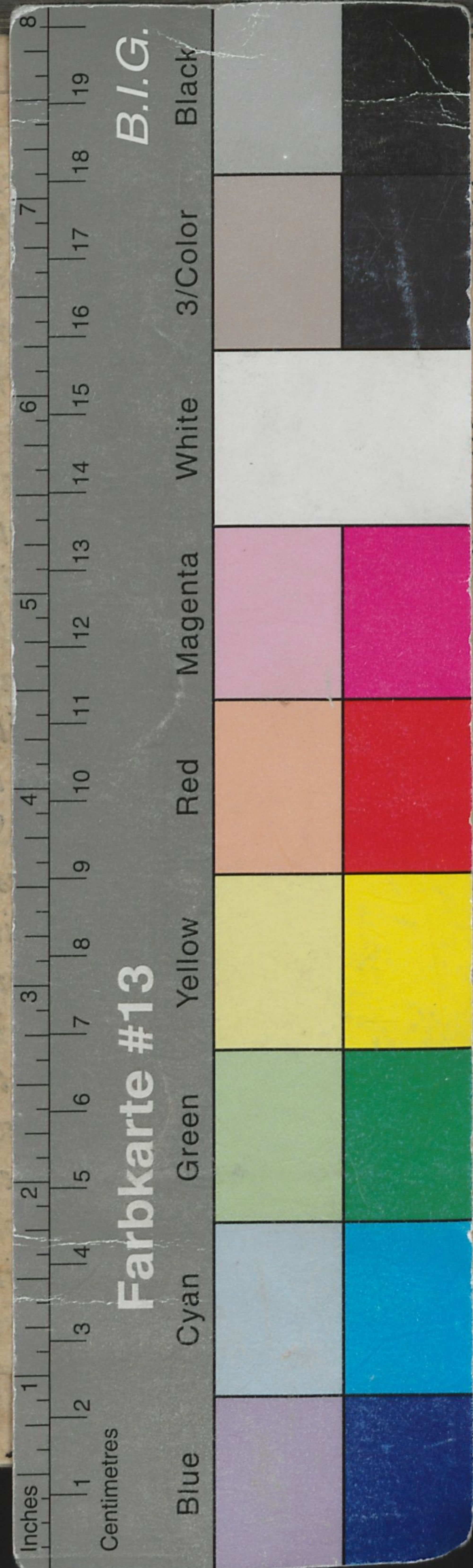
nicht aufg., da unvollst. u.
nicht zu ermitteln!

28 a / 50 1996 /

W 17

M

59.
75

E V E R E N D I
A R I S S I M I A C E X C E L
N T I S S I M I V I R I , D n . D A V I D I S
H Y T R A E I , S S . T h e o l o g i æ D o c t o r i s a c i n
c e l e b e r r i m a A c a d e m i a R o s t o c h i e n s i p r o -
f e s s o r i s p r i m a r i j , & c .

D E V I T A E T V I T Æ C V R S V
E V E R E N D I A C D O C T I S
v i r i , D n . M . Z a c h a r i æ P r æ t o r i j s i u e
i t h e r i M a n s f e l d e n s i s , T h e o l o g i q u o n d a m &
P o e t æ L a u r e a t i a c E c c l e s i æ J s l e b i e n s i s
a d S . A n d r e a m M i n i s t r i ,

A n n o S a l u t i s , M . D . L X X V .
I e n s i s D e c e m b r i s d i e X X I I . p l a c i d è i n C H R I S T O d e f u n c t i .
I V D I C I V M .
N e p o t i b u s d e f u n c t i s t r e n æ l o c o i n t e r c æ t e r a o b l a t u m .

^{Hornigk}
^{Cive}
B a r t h o l o m æ o H o r n i g k C i v e & T y -
p o g r a p h o J s l e b i e n s i .

I S L E B I Æ .

A N N O .

M . D C .